

Skupina Za Savo:

Društvo Eko krog
Zavod Leeway Collective
Mladi za podnebno pravičnost
Civilna iniciativa #ZaSavo Litija
Civilna iniciativa za ekosocialno družbo in razvoj Zasavja
Inštitut LUTRA
Balkan River Defence
Društvo za proučevanje rib Slovenije
Zavod REVIVO

24. november 2020

Dodatno gradivo za medije:

Vsebina prijave koruptivnega ravnanja na Komisijo za preprečevanje korupcije

1. Koncesijska pogodba je bila sprejeta preden je sprejet Državni prostorski načrt (ki je šele v začetni fazi), ki bo zgolj potencialno in torej ne zagotovo dovoljeval umestitev predvidenih hidroelektrarn v prostor. Koncesijska pogodba torej neutemeljeno predvideva, da so umestitve predvidenih hidroelektrarn na Srednji Savi zakonite in prehitveva pravne podlage, ki so nujne za smiselnost sklenitve tovrstne koncesijske pogodbe.

2. Koncesijska pogodba s številnimi določili ustvarja pritisk na neodvisno in nepristransko presojo vplivov na okolje (t.i. celovita presoja vplivov na okolje ali CPVO iz 3. poglavja Zakona o varstvu okolja), ki bo opravljena, ko bo pripravljen osnutek DPN. Koncesijska pogodba s svojim besedilom se sklepa na način, kot da je za umestitev HE v DPN in v prostor že potrjeno dejstvo (str.10, točka 2.2., prvi odstavek: **"Koncedent se zavezuje, da bo izvedel v najkrajšem možnem času vse postopke in sprejel vse akte za sprejem DPN za izgradnjo HE Suhadol, HE Trbovlje in HE Renke. Koncedent in koncesionar si bosta prizadevala, da bo DPN sprejet v roku 3 let po podpisu te koncesijske pogodbe."** In tretji odstavek: **"Koncedent in koncesionar bosta storila vse, kar je v njihni moči, da bo celovita presoja vplivov na okolje izvedena pravočasno."** Prav tako je organ, ki bo presojal vplive na okolje, Ministrstvo za okolje in prostor, kar dodatno krha verodostojnost postopkov in ustvarja dvom v nepristranskost. Pogodba predvideva pohitren in potencialno nezakonit postopek CPVO, ki je v nasprotju s 3. poglavjem Zakona o varstvu okolja.

3. Pogodba vsebuje nenavadne in iz obstoječe prakse izstopajoče ugodne pogoje za koncesionarja, zaradi katerih sumimo na **poskus koruptivnega dejanja, s katerim bo v korist posameznikov oškodovano državno premoženje:**

- Država bo koncesionarju pod določenimi (lahko izpolnljivimi) pogoji povrnila stroške za izdelavo osnutka Državnega prostorskega načrta, v kolikor se izkaže, da objekti (predvidene HE) zaradi obstoječe zakonodaje s področja varstva okolja in ohranjanja narave ne bodo smele biti umeščene v prostor. Str. 11, 7. odstavek: "**Koncesionar pa ima v primerih, da umestitev posamezne HE ali več njih v prostor ni mogoča, pravico uveljavljati vračilo potrebnih stroškov v zvezi s pripravo DPN v delu, ki se nanaša na neuspešno umestitev v prostor.**".

- Koncesija se lahko podaljša neomejeno, pod istimi pogoji, kot so določeni v tej pogodbi; koncesionar lahko enostransko podaljša trajanje koncesije, če bo izgradnja HE trajala dlje od načrtovanega roka. Str. 13: " Stranki te koncesijske pogodbe koncesijo podaljšata, na podlagi pisnega predloga koncesionarja, če so izpolnjeni vsi pogoji, ki so ob izteku koncesije predpisani za njeno pridobitev. Koncesionar mora koncedentu dostaviti predlog za podaljšanje koncesije skupaj z dokazili o izpolnjevanju pogojev najkasneje šest mesecev pred prenehanjem koncesije. **Ne glede na prejšnji odstavek ima koncesionar pravico do podaljšanja koncesije za posamezne HE za čas do izteka roka koncesije za zadnjo zgrajeno HE.**".

- Če koncesionar izkaže, da ni ekonomsko upravičeno začeti z gradnjo HE (zaradi razmer na energetskega trga), se lahko rok za izgradnjo HE podaljša za kar 10 let, dokler pogoji zopet niso ugodni – str.11, tretji odstavek.

4. Pogodba o delovanju EU v 107. in 108. členu definira in prepoveduje državno pomoč gospodarskim subjektom na skupnem evropskem trgu, razen pod določenimi pogoji, ki jih ta pogodba ne izpolnjuje. Nismo zasledili, da bi o izraziti pomoči HSE ali vsebini te koncesijske pogodbe bila Evropska komisija obveščena ali da bi opravila oceno, da ne gre za nedovoljeno državno pomoč v primeru kritja potencialnih in predvidljivih izgub gospodarskega subjekta. Obstaja tudi sum, da bo pri poskusu umeščanja prišlo do ravnanja, ki bo v nasprotju z naravovarstvenim pravom EU in slovensko okoljsko zakonodajo, saj koncesijska pogodba že vnaprej predvideva institut 'prevlade javne koristi', pri kateri naj bi pridobivanje elektrike za državljane prevladalo nad koristjo ohranjanja narave.

5. Koncesijska pogodba predvideva, da bodo pod pogojem, da predvidene HE ne bodo zadostovale okoljskim in naravovarstvenim standardom slovenske zakonodaje in zakonodaje EU, izvedeni postopki prevlade javne koristi pridobivanja električne energije nad javno koristjo ohranjanja narave. Na podlagi prava EU in Habitatne direktive je prevlada javnega interesa predvidena zgolj kot izjema in ne kot pravilo. V Sloveniji resda nimamo izkušenj s prevlado javne koristi (trenutno poteka prvi postopek v primeru HE Mokrice), a evropska direktiva jasno določa, da je stvar ocene znotraj postopka prevlade tudi vrednotenje oz. **ocena alternativ**. Ena izmed dobrih in tudi znanstveno potrjenih alternativ je že npr. sončna energija, katere potencial je bil znanstveno dokazan tudi za Slovenijo s strani Inštituta Jožef Štefan. Utemeljitev, da gradnja HE prevlada nad bistveno manj invazivno in uničujočo izgradnjo infrastrukture za pridobivanje sončne energije ali energije iz drugih obnovljivih virov, je tako izjemno težko utemeljiva. Kakršnokoli predvidevanje ali pričakovanje, da bodo HE potrjene v postopkih prevlade javnega interesa je zatorej sporno ne le z vidika zaobida obstoječe okoljske in naravovarstvene zakonodaje, temveč tudi z vidika zlorabe postopka prevlade javne koristi nad drugo javno koristjo ob neustreznih ter zgolj navideznih analizah alternativ.

6. Zaradi določanja izrazito ugodnih pogojev za koncesionarja, obstaja sum korupcije v skladu z 37. in 38. členom Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije. Minister Andrej Vizjak, naveden kot odgovoren za pripravo in usklajenost gradiva, je pred nastopom ministrske funkcije več let deloval v hčerinski družbi HSE, ki je koncesionar po tej pogodbi. Zanima nas, ali je bila Komisija za preprečevanje korupcije že obveščena o vsebini predvidene koncesijske pogodbe in ali ocenjuje, da ne predstavlja korupcijskega tveganja.